

SANAT VE BİLİM DERGİSİ

SAYI: 5
Aralık, 2023

Sergi & Müze Gezginleri

Ali İhsan Tarhan
Yaren Duru Kara

İçindekiler YAZARLAR

- 04 **ANMA KÖŞESİ - 5 ARALIK DÜNYA
KADIN HAKLARI**
HAKAN EKEN
- 06 **FAIR PLAY**
ADI'L OYUN
ALPER ÖZCAN
- 09 **ATEŞ BÖCEKLERİNİN
MEZARI**
OZAN DEMİR
- 11 **VIRGINIA WOOLF**
MELİKE GÜLER
- 14 **NİLGÜN MARMARA'NIN
İNTİHARI**
ELİF GELERLİ
- 16 **SOMUT OLMAYAN
KÜLTÜREL VARLIKLARIMIZ**
AYŞEGÜL ATICI
- 20 **2024 YILINDA YAPAY ZEKA VIZYONU:
ÖNGÖRÜLER VE BEKLENTİLER**
TÜLAY ATAMAN
- 21 **MEGA BİR KARA DELİK ÇARPIŞMASI VE
SONRASI: YERÇEKİMİ DALGALARI VE
UZUN SÜREDİR ARANAN 'ÇINLAMA'**
PEREXP TEAMWORKS
- 22 **HASARLI DNA'NIN IŞIK KULLANILARAK
FOTOLİYAZ İZOLATLARIYLA
ONARILMASI: İKİ YOL**
PEREXP TEAMWORKS
- 23 **27.000 YAŞINDA OLABİLECEK ANTİK
PIRAMİT: TARTIŞMALI BİR KEŞİF!**
PEREXP TEAMWORKS

İçindekiler **YAZARLAR**

- 26 **BOĞAZIMA BAĞLI ZİHNİYETLE
KORKULARIM**
ÖZGE KAYA
- 27 **ÇOCUKLAR VE GENÇLER İÇİN
YAZI DEMETİ**
MELİSA ÖZKE
- 28 **BAŞLAMAK**
İREM SEDA OK

5 ARALIK KADIN HAKLARI

HAKAN EKEN

Kadınlar Güçlüdür, Haklarla Donanmış, Haklarını Bilen Kadınlar Güzel Bir Geleceğin Güvencesidir.

Cumhuriyet ve devrimleri ülkemizi birçok alanda dünyanın ilkleri arasına sokmuştur. Atatürk önderliğinde atılan adımlar ise hala aşılabilmiş değil. Olanları ilerletmek, eksikleri tamamlamak hepimizin görevi. Ancak gençler ve kadınlar için hem onlara bırakılmış değerli bir miras hem de güzel bir gelecek için unutulmaması gereken bir ödevdir.

Bu topraklarda kadınlar 19. yy.ın sonlarından itibaren hakları için mücadeleye başlamıştı bile. Yani kimilerinin dediği gibi hiçbir şey onlara altın tepside sunulmadı. Sadece istediklerini ve hak ettiklerini cumhuriyetle birlikte ağır bir bedel ödemek zorunda kalmadan almış oldular.

Ülkenin daha hızlı kalkınması, aydınlanmanın her yere ulaşması için kadının üretime ve yönetime katılımının önemini farkedenden meclis, ilk önce 3 Nisan 1930'da Belediye Kanununda değişiklik yaparak, kadınların belediye yönetiminde söz sahibi olmasının önünü açtı. Bu sayede Sadiye hanım Artvin Yusufeli ilçesi Kılıçkaya beldesine belediye başkanı seçilerek bu alanın öncüsü oldu. Bu yolun açılmasının ardından 1950 yılında Mersin belediye başkanı seçilen Müfide İlhan hanım ilk kadın il belediye başkanı oldu.

Belki de bundan daha büyük bir adım 26 Ekim 1933 yılında Köy Kanununda yapılan değişiklikle atıldı. Eğitim seviyesinin daha düşük, geleneklerin daha ağır bastığı köylerde kadınlara muhtar ve aza olma hakkı tanınmış, kısa süre sonra da Gül Esin hanım Aydın Çine ilçesi Demirdere köyüne muhtar seçilmiştir.

Kadınlar siyasetle cumhuriyetten önce de ilgilenmişlerdi. Halide Edip hanımın 1919 yılında İstanbul'da ülkenin işgaline karşı düzenlenen mitinglerdeki konuşmaları, İstanbul halkının milli mücadeleye katılımında belirleyici olmuştur. Bu mitinglerin ilkinin düzenleyen ise Asri Kadınlar Birliği idi.

Ayrıca 1923 yılında Nezihe Muhiddin hanım önderliğinde bir grup kadın Kadınlar Halk Fırkasını kurmuştu.

Kadınların siyasi hayatta ilk sıralarda yerini alması ise 5 Aralık 1934 yılında seçimlerle ilgili kanunda yapılan değişiklikle mümkün olmuş, 8 Kasım 1935 yılında yapılan TBMM 5. Dönem milletvekilliği seçimlerinde, 17 kadın parlamentoda yerini almıştır.

1934'ü izleyen yıllardan itibaren günümüze kadar 5 Aralık Dünya Kadın Hakları Günü olarak anılmakta ve kutlanmaktadır. Müslüman ülkeler arasında ilk, Avrupa ülkelerinin bir çoğundan on yıllarca önce elde edilmiş bir hak olmasına karşın, hala kadın milletvekili sayısı kadın nüfusunu temsil etmekten çok uzaktır. Bugün meclisimizdeki milletvekillerinin ancak beşte biri kadındır.

Kadın parti genel başkanları, bakanlar ve bir de başbakan olmuş olsa da, hükümetlerde ve meclis komisyonlarında, meclisteki oranın da çok altında görev alıyorlar.

Belki bu biraz da elde edilmiş olan yasal hakların, daha çok hukuki ve bürokratik kurumlar tarafından korunmaya terk edilmiş olmasından kaynaklanıyor. Ancak son yıllarda mevcut hakları korumanın ve daha ileri götürmenin yolunun, kadınların daha çok yanyana gelip seslerini daha yüksek çıkarması ile mümkün olduğu anlaşılmış görünüyor. Kadınların sesinden rahatsız olan, topuk tıkırtılarından irkilen varsa, artık bunlara alışsalar iyi olacak.

Bir asırdan uzun bir süredir kadınların hem ülkemizde hem de dünyada saygın bir yer edinmesinde emek veren, mücadele eden diğer yandan yeni nesillere hayat veren kadınlara saygı ve sevgi ile.

Dünya Kadın Hakları Günü kutlu, tüm gençliğe umut olsun.

SANAT & EDEBİYAT

SANAT
TOPLULUĞU

Fair Play

Adi'l Oyun

Kafa topuna çıkana, yılan bile dokaşmaz...
(Bir Kızılgerili Atasözü :)

Bu film, yine izlemeye değeri filmler arasında bir yer ediniyor... Şaşkınlığınız, filmde benim gibi beklentinizin dışında bir film çıkması da olabilir aynı zamanda. Halihazırda “Yatmadan Önce 100 Fırça Darbesi” beklerken... Aşk, tutku, ihtiras. Ve tabiki genetik ilişki şrefsizlikleri karşıyor bizi...

Ve “Grinin 51.Tonu” çıkıyor karşımıza. Metropoli sıkışık hayatında kedi-fare oyunu ne kadar şirket içinde yaşanır, ne kadar çalışanların berbat ilişkisi ve birbiri için kötü düşünce ve algısı gelirse... Aklınıza ne gelirse... Patronların acımasızlığı, iş hayatının acımasızlığı, çalışan göyaa arkadaşların acımasızlığı... Tadında hepsinden var.

Biz de tabiki hepsinin aşağı-yukarı hepsinin yaşandığı dünyada olduğumuz için ne patrona, ne iş arkadaşlarına, ne de yeri geldiğinde kendimizi bulduğumuzda “Vay şrefsiz!” demedik ve seyreyledik kopan fırtınaları... Genel anlamıyla arkadaş ilişkisinde tahmin ettiğimiz kadın-erkek figürleri karşımızda... Ateşli iklimimiz, aynı şirkette yasak da olsa, hazzından olsa gerek gizlimsi ilişki yaşıyor. Yasaklı da, şirket kuralları gereği... Yoksa patronun karısı, kızı veya oğlu, damadı vb. meselesi değil yani... Yanisinde de bu durumun, Mürgen Anlı ve türevlerine yem olacak tarafı yok... Bizimkiler de bu kuralları tabiki ihlal ederek, hernasılsa anlaşılıyor (ki çok bariz bazı sahnelerde), film bu ya işte sevişiyorlar anasını satım her fırsatta... Emmevelakin ilişkileri, gizli bir şekilde hanım ablanın ailesine yansıyor ve bizdeki gibi nişan falan filan planlıyorlar teyze, dayı, emmi, yinge... Hemen takalım takıları düğün dernek aradan çıksın diyorlar. Tabiki maaşı dolar, yöro balyaları halinde aldıkları için, adamlar rahat be kuzum... Düğün salonu kaç lira olmuş, altın alabilir miyiz, çeyrek almayalım da gram takarız, yemeksiz yapalım da evlerine eşya alırsı derdi yok yani kimsede... Kına, düğün dert değil anlayacağımız...

Esas oğlan da burada ön plana çıkıyor yavaş yavaş... Yükselmenin derdinde ama talih kuşu tam tersi bi ıkınma ile kızımızın omuzuna (evet, haklı bir başarı ve şans nedeniyle) pötürüyor. İşte burada filmin kırılmaları başlıyor. “Fair Play” burada sadece futbol terimi olmaya başlıyor anlayacağımız.

Kadının aşagılanması, hakarete uğraması, hakkı olmadığının hissettirilmesi falan filan... Kimse kendine yediremiyor ofiste, çünkü erkek egemen ofis, erkek egemen idareci... Kurtlar sofrası ofis, erkek ve haliyle testosteron kokusu dolu tenekeler... Haliyle yıpratma politikaları starting... Yetmiyor tabi, esas oğlan ş.refsizi, eşi olacak kadına komplolar kuruyor. Yanlış yönlendirmeler, manupulasyonlar yapıp gözden düşürüyor. Ama an geliyor ve helal olsun gariya diyoruz bi an, dik durup bek vuruyor ablamız... Ve kafasına göre hareket edip rüzgarı kendine çeviriyor, rövaşatayı çat yapıştırıyor 90'a...Vuruyor bir günde voley.Seyirciler şaşkın, ağızlar açık... Ve tabiki başarısı da boş dönmüyor üst makamlardan. Ve cukka bi çek zuhur ediyor eline. Toplantıların gözbebeği halinde parıltılı sahne ışıkları altında.

Ama tabiki bu, eniştenin kafasını bozuyor, şirkette mahalle karısı gibi dedikodu yapan kütmek kafalar... Yenge hakkında asılsız söylentiler... Ve yine huzursuz olmasına ve karşı hamle yapmasına yol açıyor bu durumlar eniştenin, yediremiyor kendine bu ışıltıların gölgesini... Hatta evlilik teklifi misali diz çöküp patrona bile yalvarıyor, ki bu vurgu da bi iş ilişkisinin evlilik gibi hayallerle dolu olduğunu yansıtmış bence... Ama patron **“Sen benim tipim değilsin... Hıhhhh”** diyerek köpek çekiyor...

Eee sonrası, tabiki kırmızı tuborgu içip içip, kafa bimişyon evde hatuna çıkıyor bizimki.

Eziklemeler, hakaretler, iğneden ipliğe, kıldan tüye herseyi yüzüne vurmalar falan... Hanım abla sinir küpü, uyku yok, psikoloji de kalmıyor - 273°K vücut ısısı... Bu sefer, o da nispet derecesi işler yapıyor hoyratca, yaklaşık +18 bi gece... Sen de az o.ospu değilsin haa dediğimiz bikac sahnede yaşıyor maalesef...

Ertesi gün mahalle dedikodusu yine dönüyor ofiste... “Söylemezsen Olmaz De Mi?” halt etmiş yanında. Abi de bunun üzerine, yaşadıklarının önüne geçemediği için kolonya, ispirto ne bulursa içip, ablanın en önemli toplantısında 3'ü 1 arada var mı diyerek toplantı odasına dalıveriyor. Sonra da patlatıyor balonu, biz bunla fingirdiyoruz sizin habarız yohhh diyerek ve ne varsa odada öte beri atarak... Çaycı bir yana, çaykur demleme çay poşetleri bir yana.. Bi an havada uçanın Mahmood Tea kavanozu olduğuna bile iddiaya girebilirim. Sonra... Güvenlik, polis, jandarma, bekçi... Kolluk kuvvetlerden kim varsa atıyo bunu dışarı.

Abla fittırıyor... Ama neyapsın işinden kariyerinden olacak bu ş.refsize değmez diyor içinden. Hatun tabi akıllı, erkek gibi akıllı güney yarım kürede çalışmıyor... Azıcık da uyanıyor bu duruma ve bundan adam olmaz diyerek, enişteye sapık etiketi yapıştırıyor. **“Beni takip ediyor, benimle evlenmek istiyor, yok benim gibisi yokmuş buralarda, elimi sıcak sudan soğuşuna temas ettirmeyecekmiş, köydeki yerleri benim üzerime yaptıracakmış, anasigil ölünce büyük miras kalacakmış, aşkımız Tülin ve Caner’den daha büyük bir aşk olacakmış dillerden dillere... Falan filan... Ama ben yüz vermedim, şimdi acısını çıkarmaya çalışıyor efendibeyciğim patronum”, diyor.** Patron da koyuver gitsin g.tüne, sen garışma gerisine diyo...

Tam bu esnalarda ablanın annesi mahalleden arkadaşlarla, emmingil, teyzengil haberleştik sana kafede söz kescez gel çabuk deyince yenge bir hırsla enişteyi aramaya başlıyor, ki **“Gel herkese yaptıklarını anlat ş.refsiz.”** namına... **Şenakrak Kardeşler Düğün & Pub’** a doğru yola koyuluyor

Yenge bi bakıyor ki şerefsizlikte master degree enişte, çoktan sote biyere çekilmiş piizleniyor ufaktan. Yenge de bunun görünce **“Anlat bakalım herkese, ne b.klar yediğini deyyus! Seni tanıdığım güne lanet olsun. Sigortalı bi işim olsun istedim, evime katkı olsun istedim... Sen ne yaptın? Sen üç milyar yedi yüz elli milyon. Sen, milyar, sen para çekmişsin. Sen bu parayı, sen ne yaptın? Evde aç kaldı çocuklar açtır, sen para vermiyorsun. Mutfak tüpü bitiyor. Sen bana ne diyorsun biliyosun. Senin dinini imanını s....”** Enişte de tutamaz kendini tabiki... **“Melak... La Melak... Bi susar mısın? La oğlum, bi susar mısın? derken...**

Bardaki tartışma women's toilete taşınıyor ama tabi kafalar da güzel... Bağırış, çağırış... Barışma sevişmesi olacak usulca derken. Abi, ablayı ilişkiye zorluyor, az da fazla zorluyor alkolün etkisiyle... Hatun kişinin de gönlü var ama Hardrock herkesin sevdiği bi müzik tarzı değil sonuçta... Sonrasında da sertlik göz altında istenmeyen, sahalarda görmek istemediğimiz Grinin 52. Tonu oluyor... Var'a gitmeye gerek yok, zaten nefes nefese biz de dahil oluyoruz duruma.

Ertesilerden bir zaman...Hikaye bu ya, abla bu sefer hesap sormaya gittiğinde çanta, bavul, ıvrı zıvrı paket... Enişte kiifte bekliyo koltukta... Hanım ablaya dank ediyö tabiki pıçağı kaptığı gibi haşırt haşırt vuruyo enişteye... Bu sefer o ezikliyo, özür diletioy, hadi lan hadi göster delikanlılığını misali...

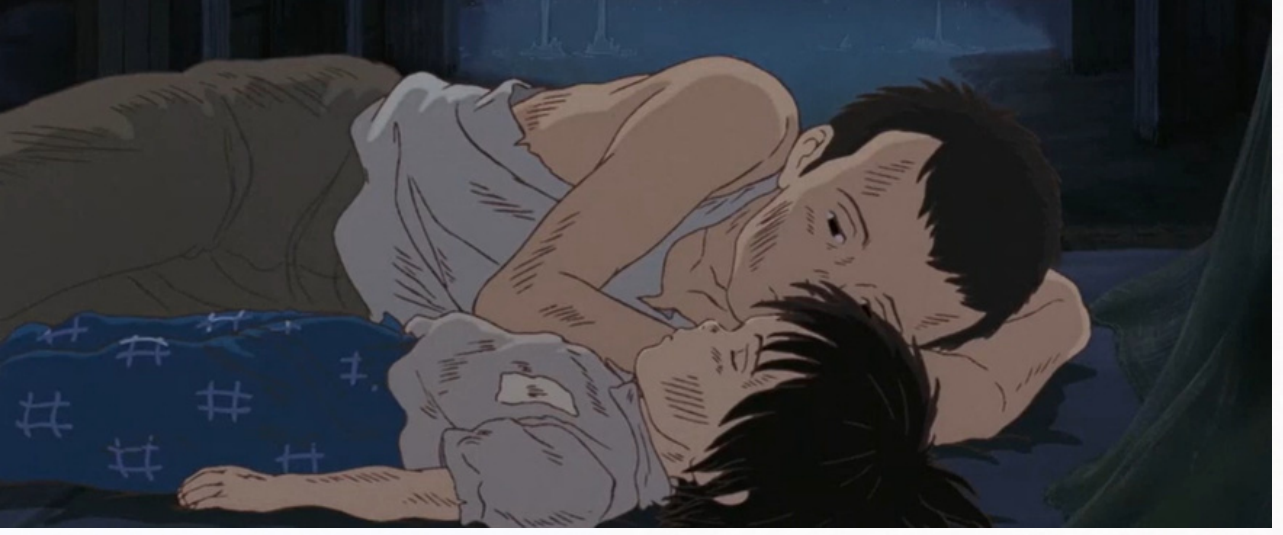
Abi, salya sümük yerde... Herzamanki asıl kaybeden... Ablaya dönüyoruz kamerada... Hafif bir **"Haşırt dı bilekbort"** bakışı ve... Fin...

Veee... Gelgelelim bizde ne bıraktı film... Başta anlamak gerekir ki kadınlar başarılı olabilirler ki sayısız örnekleri var dünyada, hayatımızda, hatta evimizde... Annelerimiz, eşlerimiz, kardeşlerimiz... Bu erkek egemen bir dünyada, başarılar yanlış izlenim ve düşüncelerle kirleniyor... Bunu yine tekrar bir kınamakta fayda var...

Ve hak eden hak ettiğini almalı... Keser döner sap döner, elbet gün gelir hesap döner.

Alper ÖZCAN/Bir Kimyagerin Seyr Defteri

ATEŞ BÖCEKLERİNİN MEZARI

2.Dünya savaşı sonlarında Amerika Japonya arasındaki savaş iki kardeşin gözünden anlatılır. Savaşın yıkıcı etkileri sonucunda ordan buraya savrulan iki kardeşin mücadelesi...

Isao Takahata'nın yazıp yönettiği 1988 yapımı film, Grave of the Fireflies adlı kitaptan uyarlamadır ki bu kitap da savaştan beslenir.

Setsuko (14) ve seita (4) iki kardeşir ve savaş devam ederken annelerini kaybederler. Küçük kız kardeş olan Setsuka'nın başta bundan haberi olmasa da sonrasında bir süre evinde kaldıkları teyzesi ona söyler. Seita, teyzesinin onlara kötü davranmasına ve sürekli onlardan şikayetçi olmasına dayanamaz ve kızkardeşini alıp bir sığınağa yerleşir.

İki kardeşin babası bir gemicidir ve uzaklardadır, Seita ona mektuplar gönderir ama babasından cevap gelmez.

Seita annesinden kalan bir miktar parayla son yiyecekleri alır, sığınakta geçen ilk birkaç gün güzeldir. Sığınak karanlık olduğundan Setsuka ve Seita bir kutu dolusu ateşböceği toplar ve sığınağa salar. Sığınak aydınlık hale gelir ama ateşböcekleri sonraki güne kadar ölür. Setsuka'nın abisine :

"-Neden ateşböcekleri'nin ömrü bu kadar kısadır?" diye sorması filmin en duygu dolu anlarından biridir.

Birkaç gün eldekilerle idare eden iki kardeş hem yemeksiz hem de parasız kaldıktan sonra Seita kızkardeşinin aç kalmaması için hırsızlık yapmayı dener ama başarısız olur. Setsuka acısını ve açlığını dindirmek için abisinin ona verdiği meyve şekerlerini ağzına atar, bu onun en huzurlu hissettiği ve acısını az da olsa unuttuğu zamandır.

Sonra

Seita bir gün yemek aramak için çıkıp dolaştığı sırada birkaç adamın sohbet sırasında Japonya'nın savaşı kaybettiğini ve hiçbir geminin geri dönmediğini hepsinin denize gömüldüğünü duyar ve dünyası başına ikinci defa yıkılır. Seita sığınağa döndüğünde kızkardeşinin yarı baygın şekilde yerde olduğunu ve ağzında bir şey olduğunu görür. Ne olduğuna baktığında ise ağzındakilerin boyanmış bilye olduğunu görür. Seita bu duruma dayanamaz yemek aramak için bir daha gider ama döndüğünde Setsuka artık son uykusuna dalmıştır. Seita kız kardeşine tek başına veda eder ona bir cenaze töreni düzenleyip onun küllerinin bir kısmını bahsi geçen meyve şekeri kutusuna koyar.

Bir süre sonra Seita da bir istasyonun köşesinde karanlık bir yerde can verir.

*“Setsuka da bir ateşböceğidir...
Onların can verdiği yerde can verir.
Onlargibi ömrü kısa olur.”*

Setsuka'nın can verdiği sığınak

Virginia Woolf

25 Ocak 1882 – 28 Mart 1941 İngiliz feminist, yazar, romancı ve eleştirmen.

Sizlere kısaca hayatından bahsedip yazdığı eserler hakkında bilgiler vermek ve hangi yazarlardan etkilendiğini göreceğiz;

Kısaca Hayatı

1882'de Londra'da dünyaya gelen Virginia Woolf, Victoria devri'nin tanınmış yazarlarından Sir Leslie Stephen'in kızıydı. Annesi ve babası daha önce başkalarıyla evlenmişler, dul kaldıktan sonra ise bir araya gelmişlerdi. Her ikisinin de ilk eşlerinden çocukları vardı. Sir Leslie Stephen'in ilk eşi, ünlü romancı William Makepeace Thackeray'nın kızıydı. Thackeray'nın eşi akıl hastası olduğundan, Leslie Stephen'in bu kadından olan kızı Laura, anneannesine çekmiş, yirmi yaşında bir akıl hastahanesine kapatılmıştı. Virginia'nın annesi Julia Duckworth ile Leslie Stephen'in beş çocukları oldu. Yaş sırasıyla Vanessa, Julian, Thoby, Virginia ve Adrian. Virginia on üç yaşındayken annesi ağır bir grip geçirerek ölmüştür. Woolf, o yıllarda kadınların ikinci planda kalması nedeni ile okula gönderilememiş fakat babası yardımı ile kendini geliştirmiştir.

Kızkardeşi Vanessa Bell daha küçük bir yaşta iken bir ressam olmaya, Virginia Woolf ise bir yazar olmaya karar verir. Kendisini babasının kütüphanesinde geliştiren Virginia Woolf, 1895'te bir gazetede kısa hikâyelerini yayınlatır.

Özellikle, Viktorya tarzı yaşamaya karşı olan Virginia Woolf, yazılarında da bundan bahseder.

Bloomsbury Grubu (Dönüm Noktası)

1904'te babasının ölümünden sonra kardeşleriyle Bloomsbury'ye taşınması ise hayatında ciddi bir dönüm noktası olmuştur. Bloomsbury grubu içinde birçok ünlü edebiyatçıyı barındıran ve cinsel konulardaki özgürlükçü tavırlarıyla tanınan bir grup entelektüelden oluşuyordu. Grupta bulunan birçok kişi eşcinsel ya da biseksüeldi. İnsanlar onları etik bir grup olarak görüyorlardı.

Grupta bulunan birçok kişi eşcinsel ya da biseksüeldi. İnsanlar onları etik bir grup olarak görüyorlardı. Grupta John Maynard Keynes, E. M. Forster, Roger Fry, Duncan Grant ve Lytton Strachey gibi ünlü kişiler vardı. Woolf, 1909'da bir süreliğine Lytton Strachey ile nişanlanmıştı.

Ölümü ve Mektubu

Perde Arası romanını yazdığı sıralarda artık kendini yeterince yetenekli hissetmiyor, yeteneğini kaybettiğini düşünüyordu. Her gün savaş korkusu ve yeteneğini kaybetmenin vermiş olduğu stres, dehşet ve korku sonucu ruhsal bunalıma girmiş, 28 Mart 1941'de içinde bulunduğu duruma daha fazla dayanamayıp evlerinin yakınlarında bulunan Ouse nehrine ceplerine taşlar doldurarak atlayıp intihar etmiştir. Virginia Woolf, geride iki intihar mektubu bırakmıştır. Birisi kardeşi Vanessa Bell'e diğeri ise kocası Leonard Woolf'a.

"Sevgilim, yine çıldırmak üzere olduğumu hissediyorum. Yaşadığım o korkunç anlara geri dönemem artık. Ve ben bu kez iyileşemeyeceğim. Sesler duymaya başladım. Odaklanamıyorum. Bu yüzden yapılacak en iyi şey olarak gördüğüm şeyi yapıyorum. Sen bana olabilecek en büyük mutluluğu verdin. Benim için her şey oldun. Bu korkunç hastalık beni bulmadan önce birlikte bizim kadar mutlu olabilecek iki insan daha düşünemezdim. Artık savaştacak gücüm kalmadı. Hayatını mahvettiğimin farkındayım ve ben olmazsam, rahatça çalışabileceğini de biliyorum. Bunu sen de göreceksin. Görüyorsun ya, bunu düzgün yazmayı bile beceremiyorum. Söylemek istediğim şey şu ki, yaşadığım tüm mutluluğu sana borçluyum. Bana karşı daima sabırlı ve çok iyidim. Demek istediğim, bunları herkes biliyor. Eğer biri beni kurtarabilseydi, o kişi sen olurdun. Artık benim için her şey bitti. Sadece sana bir iyilik yapabilirim. Hayatını daha fazla mahvedemem. Bizim kadar mutlu olabilecek iki insan daha düşünemiyorum."

Yazarlığı Hakkında Bilgi

Bir profesyonel olarak 1905'lerde yazmaya başlayan Virginia Woolf'un ilk kitabı olan *The Voyage Out* (Dışa Yolculuk) 1915'te yayınlanmıştır. Bu kitabın yazımı çok uzun sürmüş, bir yıl içinde üç kez tekrar yazılmıştır.

Gece ve Gündüz, Virginia Woolf'un ikinci romanıdır. Woolf'un "bilinç akışı" tekniğini kullandığı daha sonraki modern deneysel romanlarından farklı olarak klasik gerçekçi üslûpla kaleme aldığı bu eser, olay örgüsü, gerçek mekân tasvirleri ve titizlikle betimlenmiş karakterleri, dönemin atmosferini yansıtan özellikleriyle dikkat çekiyor.

1920'de yayımlanan roman, daha sonraki eserlerinin habercisi olarak, nesnel gerçekliğin ve tarihselliğin insan bilincindeki yansımalarını birbirinden oldukça farklı karakterlerde ustalıkla canlandırıyor.

Roman, I. Dünya Savaşı öncesi Londra'sında geçer. Woolf, dönemin entelijansiyasını, fikir ve ruh dünyasını mizahî ancak sıcak, insanî bir dille anlatır. Kadın hakları, sınıfsal farklılık, aşk, evlilik ve özgürlük gibi meseleleri, karakterlerinin yaşamları, mücadeleleri, umutları, acıları ekseninde tartışıyor. Gece ve Gündüz, Katharine, Mary ve Ralph'in hakikat arayışlarında tanık olduğumuz modern insanın yazgısı, bir başkasını anlama çabası üzerine duygulu ve derin bir metin.

"Virginia Woolf, 1931'de yayımladığı *Dalgalar*'ı yazarken ise, bu kitapla o güne değin hiçbir başka romancının göze alamayacağı değişik şeyleri yapmak istediğini, bu romanın o güne değin yazılan hiçbir başka romana benzemeyeceğini biliyordu. (...) Çünkü *Dalgalar*, 'hem düzyazıyla kaleme alınacak, hem de şiir olacaktı; hem roman olacaktı, hem de tiyatro oyunu.

Virginia Woolf, *Dalgalar*'da dış dünyayı yok eder.

Üç erkek ve üç kadının çocukluklarından yaşlılık dönemlerine kadar tüm hayatlarının anlatıldığı kitapta dış dünya nesnel olarak değil, ancak kişilerin iç dünyalarına yansıdığı kadarıyla verilir. “Bir olay örgüsüne uyararak değil, bir ritme uyararak” yazılan kitap, “şiir olmayan herhangi bir şey edebiyata neden girsin ki” diyen Woolf tarafından iki yıl içinde üç kez yazılır ve dalgaların sesine uydurularak, şiir gibi yüksek sesle okunarak düzeltilir... Gerçekçi roman geleneğinden tam bir kopuşu temsil eden Dalgalar, bilinç akışı tekniğiyle yazılan romanların en önemlilerinden biridir.” (İletişim Yayınlarından çıkan baskısının arka kapak yazısından).

Eşcinsel olan Virginia Woolf'un eserlerinde eşcinsel yakınlıklarına bol bol rastlanır. Yazarın öteki romanlarına benzemeyen, tümüyle özgün bir düşünce ürünü olan Orlando isimli romanı bir aşk mektubuyla beraber o dönemdeki sevgilisi Vita Sackville-West'e adanmıştır.

1929 tarihli "Kendine Ait Bir Oda" feminist hareketin klasik bir kitabı olarak kabul edilir.

Kadın hareketinin elden düşürmediği önemli kitaplardan biri olan Kendine Ait Bir Oda, Virginia Woolf'un belki de en kolay okunan kitabıdır. Çünkü konu çok somuttur: “Kadın ve Edebiyat.”

Erkeklerin kadınlara bıkıp usanmadan tekrarladıkları ‘ezeli’ ve de ‘ezici’ bir soru vardır: “Bizler kadar düşünme yeteneğiniz olduğunu ileri sürüyorsunuz. Madem öyle, neden Shakespeare gibi bir deha çıkaramadınız?”

İşte Virginia Woolf bu ‘yakıcı’ soruya, tarihsel ilişkilerin kökenine inip kütüphane raflarında şöyle bir gezindikten ve de kısa bir kadın edebiyatı tarihçesi çıkardıktan sonra esaslı bir yanıt getiriyor. Ve şöyle sesleniyor kadınlara: “Para kazanın, kendinize ait ayrı bir oda ve boş zaman yaratın. Ve yazın, erkekler ne der diye düşünmeden yazın!”

Önemli bir bilgi

Kitaplarının kapaklarında kardeşi Vanessa Bell'in resimleri bulunmaktadır.

Yazar, modernist hareketin en önemli kişilerinden biri olarak tarihe geçmiştir ve roman türünün gelişimine büyük katkıda bulunmuştur.

Kitapları elliden fazla dile çevrilen Virginia Woolf'un bu eserlerinden bir kısmı, Jorge Louis Borges ve Marguerite Yourcenar gibi tanınmış yazarlarca çevrilmiştir.

Etkilendiği Yazarlar

William Shakespeare
George Eliot
Leo Tolstoy
Marcel Proust
Anton Chekhov
Emily Brontë
Daniel Defoe
James Joyce
E. M. Forster

Önemli Eserleri

To do Lighthouse
Mrs. Dalloway
A Room of One 's Own

Edebi Akımı

Modernizm

Kaynakça:

Urgan, Mîna (1995). *Virginia Woolf: İnceleme*. Yapı Kredi Yayınları. ISBN 9753633637.
https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Virginia_Woolf

NİLGÜN MARMARA'NIN İNTİHARI

Biliyorum, bir gün dayanamayacak küçük kalbim; arkamı dönüp inandığım ve güvendiğim her şeye veda edeceğim.

Türk edebiyatının melankolik şairi: Nilgün Marmara. Balkan göçmeni bir ailenin kızı olarak İstanbul Moda'da dünyaya gelen şair, lise eğitimini Kadıköy Maarif Koleji'nde tamamladı. Üniversiteye İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ile başlasa da siyasi nedenlerden ötürü okulu bırakmak ve tekrar sınava hazırlanmak durumunda kaldı. Bu sefer Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümüne yerleşti. Üniversite hayatında etkilendiği isimlerden biriydi Sylvia Path. Eserlerinde kadını tasvir edişinden, anlatım biçiminden etkilendi ve Sylvia Path'in Şairliğinin İntiharı Bağlamında Analizi adıyla yazdığı tezi ile üniversiteden mezun oldu. 1982'de sosyal hayatından tanıştığı Kaan Önal ile evlendi. Eşinin işi dolayısıyla bir buçuk yıl kadar Libya'da yaşadı ve memleketine geri döndü. Daha 29 yaşındayken Kızıltoprak'ta bulunan evlerinin balkonundan atlayarak intihar etti. Cemal Süreya şöyle dedi arkasından:

"Nilgün ölmüş. Beşinci kattaki evinin penceresinden kendini aşağı atarak canına kıymış, Ece Ayhan söyledi. Çok değişik bir insandı Zelda. Akşamları belli saatten sonra kişilik hatta beden değiştiriyor gibi gelirdi bana. Yüzü alarır, bakışlarına çok güzel ama ürkütücü bir parıltı eklenirdi. Çok da gençti. Sanırım otuzuna değmemişti daha. Bu dünyayı başka bir hayatın bekleme salonu ya da vakit geçirme yeri olarak görüyordu. Dönüp baktığımda bir acı da buluyorum Nilgün'ün yüzünde. O zamanlar görememişim. Bugün ortaya çıkıyor."

Ayaktakiler

Ece Ayhan
Kağan Önal
Nilgün Marmara
Seyhan Erözçelik
Cemal Uzunoglu

Oturanlar

Tomris Uyar İlhan Berk
Cemal Süreya
Tevfik Akdağ

13 Ekim 1987
Sah

Nilgün Marmara ile Cemal Süreya çok yakın arkadaşlardı. Sesinden ve tavırlarından ötürü Süreya, yazarı Scott Fitzgerald'ın karısı Zelda'ya benzetirdi. Bu nedenle de kendisine **Çılgın Zelda** lakabını vermişti. Çoğu zaman kendisine **Zelda** diye seslenirdi.

Eserlerinde karışıklık arasında gidip gelen bir anlatıma sahipti. Varlık ile yokluk, düş ile gerçek arasında sık sık mekik dokurken de '**doğumu ölümün başlangıcı**' olarak dile getirdi. Kırmızı Kahverengi Defter adıyla yayımlanan günlüğünde 'hayatın neresinden dönülse kârdır' ibaresi ile eserlerinde '**yaşama karşı ölümü**' savunurdu.

Yazarın şiir yazdığını çok kişi bilmezdi ancak bu kişilerden en şaşırtıcı olanı ise eşi Kağan Önal. Yazarın ölümünden sonra yaptığı açıklamasında "*Şiir yazdığını bile bilmezdim. Bir kenarda pıtır pıtır bir şeyler karalardı.*" sözleriyle hayat arkadaşının aslında ona ne kadar uzak kaldığını dile getirmiştir. İşte bu kadar basit her şey. Anlaşılamamak birbirine en yakın iki insan arasındaki derin bir uçurummuş. Zaten Nilgün Marmara da eşiyle olan ilişkisini bir şiirinde "*Yabancıların en yakınıydın sen!*" dizesiyle anlatmıştır.

Ve işte Nilgün Marmara'nın intihar mektubu..

SON MEKTUP

13 EKİM 1987 SALI

Sevgilim

Her gün kötücül bir düşü kurmak ve onu taşımak artık kılıgıyı gerektiriyor. Sana böyle bir yük bırakmak istemezdim ama sen akıllı ve güçlüsün, çabuk unutursun.

Bu durumdan kimse kimseyi ya da kendini suçlu, sorumlu saymasın, çünkü suç yok. Yalnızca ırmağın akışına bir müdahale söz konusu!

Her anın niye'sini sorgulayan bir varlığın saygısızlığını yok etmek için kararlaştırılmış bir eylem bu! Çocukluğun kendini saf bir akışına bırakması ne güzeldi. Yiten bu işte! Bir tükenişle hiçbir yeni yaşama başlanamaz, bu nedenle tüm sevdiklerime elveda diyorum. Ben'i bağışlayın! Bunu en çok annemden, babamdan ve Kağan senden diliyorum. Dostlarımdan da!

*Nilgün Marmara Önal
Seni hep sevdim Kağan!
Hoşçakalın!*

- 1- Cenaze töreni istemiyorum, mümkünse yakınınız lütfen.
- 2- Kuşlar ölünceye kadar iyi bakınız onlara.
- 3- Sahneden çekilirken yaşamıma karışmış herkesi selamlıyorum.
- 4- Kağan arzu edersen ileride, daktiloya çekilmiş şiirleri bastırabilirsin.

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL VARLIKLARIMIZ

Kaldığımız yerden devam ediyoruz pek kıymetli okurlarımız.

Somut olmayan kültürel varlıklarımızdan Nevruz ile devam etmek istiyorum. Nevruz'un bir çok farklı ülke tarafından kutlandığına şahit olmaktadır. Azerbaycan, Hindistan, Irak, İran Kazakistan, Kırgızistan Özbekistan gibi ülkelerde farklı ritüellerde karşımıza çıkmakta, baharın gelişi coşku ile kutlanmaktadır. Nevruz, navrız, mevrıs, saban toy, ulusun ulu günü, cılgayak, martın dokuzu gibi isimlerle anılmakta ve kelime anlamı olarak "yeni gün" anlamına gelmektedir. Dünyanın en geniş kültürüne sahip Nevruz Bayramı, "kötü söz orucu", "çevre temizliği ve alav alav", "ölü bayramı", "yaşlı ve hastaları ziyaret", "çocuk günü", "gençlik günü" ve "yeddi levin" olmak üzere 7 aşamada icra ediliyor. Uzun ve sert kış aylarından sonra tabiatın baharla yeniden canlanmasını sembolize eden nevrız, Orta Asya'dan Anadolu'ya birçok coğrafyada toplumsal birliği, dayanışmayı, yardımlaşmayı sağlayan içeriğiyle varlığını koruyacaktır.

Balaban

Balaban, genellikle Orta Doğu ve Kafkasya müziklerinde kullanılan geleneksel bir müzik enstrümanıdır. Bu enstrüman, düdük ailesine aittir ve özellikle Azerbaycan, İran, Türkmenistan, Kazakistan, Gürcistan ve diğer bazı Orta Asya ve Kafkasya ülkelerinde yaygın olarak kullanılır.

Balaban, genellikle kamış veya bambu gibi malzemelerden yapılır.

İki parçadan oluşan bu enstrümanın bir ucu çalgıcının ağzında, diğer ucu ise çalgıcının parmakları arasında bulunur.

Balaban çalındığında, çalgıcının nefesiyle birlikte kamışın titreşimleri sesi oluşturur.

Bu enstrümanın tarihi oldukça eskiye dayanmaktadır ve farklı kültürlerde farklı türleri ve varyasyonları bulunmaktadır. Ayrıca, müzik türlerine göre farklı tonlamalara ve özelliklere sahip balabanlar üretilmektedir.

Balaban, genellikle geleneksel halk müziği, dini müzikler ve bazı özel törenlerde kullanılır. Zaman içinde birçok müzik türünde kullanılabilen bu enstrüman, geleneksel kültürlerin müzik mirasında önemli bir yer tutar.

Geleneksel Sohbet Toplantıları

Geleneksel sohbet toplantıları; Sıra Gezmeleri, Sıra Name, Barana Sohbetleri, Yaran, Sıra Yarenler, Kürsübaşı Sohbetleri, Velime Geceleri, Cümbüş, Delikanlı Teşkilatı, Gençler Kurulu, Gezek, Keyf/Kef, Muhabbet, Oda Teşkilatı, Oturmah, Sohbet, Erfane olarak da adlandırılan farklı yörelerde farklı sayıda erkek gruplarının yılın özellikle kış aylarında ve belli kurallar çerçevesinde bir araya geldikleri sosyal dayanışma işlevli toplantıların genel adıdır. Toplantılar için sıklıkla Perşembe, Cuma veya Cumartesi günü seçilir. Akşam saatlerinde başlayan toplantılar, gece yarısına doğru sona erer. Her üyenin toplantıya zamanında gelmesi ve zamanında ayrılması beklenir.

Geleneksel sohbet toplantıları, özellikle Yaran Sohbeti adı altında Çankırı ilinde, Yaren Teşkilatı adıyla Kütahya ili Simav ilçesinde, Sıra Gecesi adı altında Şanlıurfa'da, Kürsübaşı Sohbeti adı altında Elazığ'da, Barana Sohbetleri adıyla Balıkesir Dursunbey ilçesinde yaşatılmakta ve Türkiye çapında tanınmaktadır. Ayrıca Cümbüş adıyla Ankara ve çevresinde, Delikanlı Örgütü adıyla Ankara ili Kazan ilçesinde, Gençler Heyeti adıyla Niğde ili Dünderli ilçesinde, Gezek adıyla Kütahya Merkez ve Isparta'da, Kef/Keyif adıyla Antalya ve Isparta illerinde, Muhabbet adıyla Ankara ili Beypazarı ilçesinde, Kırşehir, Yozgat illerinde, Karabük Safranbolu ilçesinde, Oda Teşkilatı adıyla Balıkesir Edremit ilçesinde, Manisa Soma ilçesinde, Oturmah adıyla Van ilinde, Sıra Yarenleri adıyla Konya ili Akşehir ilçesinde, Erfene/Arfane adıyla Ardahan'da, Gezek adıyla Afyon'da, Erfane/Gezek adlarıyla Bursa'da, Sıra Gecesi/Herfene sıra adlarıyla Erzincan'da, Velime Geceleri adıyla Diyarbakır'da var olduğu tespit edilmiştir.

Türk kahvesi kültürü ve geleneği, kahvenin İstanbul'da kahvehanelerde servis edilmeye başlandığı 16. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Gelenegin, tadını eşsiz yapan ve sosyalleşmeye katkıda bulunan, iki ünlü yönü vardır.

Bir içecek türü olarak, Türk kahvesinin, özel hazırlama teknikleri vardır ve yıllar öncesine dayanan bu teknikler günümüzde hâlâ kullanılmaktadır. Kahve hazırlamada kullanılan geleneksel yöntemler, sanatsal değeri olan, cezve, fincan, havanlar gibi özel araçların ve gümüş takımlarının gelişimine yol açmıştır. Zaman gerektiren hazırlama teknikleri sayesinde, Türk kahvesi damağınızda uzun süre tadını ve tazeliğini bırakır. Diğer çeşit kahvelerden daha yumuşak, aromalı ve yoğundur. Türk kahvesini kendine özgü olan aroması, telvesi ve köpüğüyle diğer kahvelerden ayırmak oldukça kolaydır. Türk kahvesi sadece bir içecek değil aynı zamanda, sosyalleşmek için kültürel boşlukları, toplumsal değerleri ve inançları bir araya getiren toplumsal bir çalışmadır.

Türk kahvesinin sosyalleştirme rolü, İstanbul'da, dikkat çeken dekorasyonlarıyla, ilk kahvehanelerin açılmasına dayanmaktadır. Kahvehaneler o zamanlarda ve hâlâ insanların kahve içtiği, sohbet ettiği, haber paylaştığı, kitap okuduğu ve sosyalleştiği yerlerdir. Gelenek başlı başına misafirperverlik, arkadaşlık, nezaket ve eğlence sembolüdür. Tüm bunlar ünlü Türk atasözü 'Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.' ile belirtilmiştir. Bu söz, kahvenin Türk kültüründe ne kadar önemli olduğunu ve Türk kültürünün ne kadar içine işlemiş olduğunu göstermektedir.

Türk kahvesi kültürü

Türkiye'de toplumun her bir üyesi tarafından uygulanmaktadır; özellikle aileler, kap kakak üreticileri, kahvehanelerdeki usta-çıraklar, işçiler, kahve telvesi satıcıları bu gelenekle ilgilenmektedir. Ayrıca ülkemizi ziyaret eden turistler bu geleneği Türk hayat tarzının bir sembolü olarak görmektedir. Bu gelenek bütün Türk toplumu tarafından kültür mirasının bir parçası olarak görülüp, her kültür ve kültürlerarası seviyeden birey tarafından paylaşılmaktadır. 16. yüzyılda Türk toplumuna tanıtıldığından beri kahvehaneler, en küçük yerleşim yerlerinde bile açılmıştır. Bu, Türk kahvesine geçmişten günümüze artarak devam eden talebin bir kanıtıdır. Bir ya da daha fazla kahve takımı olmayan bir Türk evini hayal etmek neredeyse imkânsızdır. Aslında diğer içeceklerden farklı olarak Türk kahvesi, kahve içenlerin ve geleneği uygulayanların kahve içme isteğinden ziyade Türk hayat tarzının bir sembolü olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, Türk kahvesi ve geleneği, Türk toplumunun her seviyesinden bireyler arasında güçlü bir sosyal etkileşim sağlamaktadır.

Minyatür Sanatı

Minyatür öykü, olay ya da bilgilerin resim diliyle tasvir edilmesi sanatıdır. Osmanlı döneminde “nakış” veya “tasvir” olarak anılan bu sanatı icra edenlere nakkaş, müsavvir, minyatür sanatçısı, tasvir sanatçısı veya şebihnüvis denilir. Tarihsel süreç içinde farklı bölgelerde farklı ekoller halinde gelişen minyatür sanatı, İslamiyet ile birlikte yeni bir çehreye kavuşmuş, el yazması kitapların içine nakşedilen minyatürler yaygın görsel ürünlerden biri haline gelmiştir.

Osmanlı minyatür ekolü, yüzyıllar içinde gelişen ifade ve anlatım ilkelerine imparatorluk coğrafyasının kültürel çeşitlilik ve çoğulculuğunu da katarak farklı bir tasvir dili yaratmıştır. 19. yüzyıldan itibaren bu sanatın uygulandığı yerler çeşitlenmeye ve minyatürler duvarlara, tuvallere, ahşap, çini ve deri gibi materyaller üzerine daha yaygın bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır.

Nakkaşlar, resimlerini aherlenmiş yani yumurta akı ile cilalanmış ve resimler için boşluk bırakılmış kağıtlara yapmaktadırlar. Kullanılan malzemeler genellikle kuş teleklerinden elde edilen ve “kalem” denilen fırçalar ile organik boyalardır. Günümüzde endüstriyel boya maddeleri ve malzemeleri de kullanılmaktadır. Nakkaş, pamuktan yapılmış bir tabaka has kağıt olarak bunu bir mermer üzerine yaymakta ve genellikle fildişinden yapılan bir cisimle bu kağıdı düzleştirerek parlatmaktadır. Daha sonra yapacağı şekillerin boyutlarını belirleyip kağıt üzerine bunların taslağını çıkararak çini mürekkebi ile şekillerin kenar çizgilerinin üzerinden geçilmekte ve figürler canlılığını uzun süre koruyan kökboya ile renklendirilmektedir. Ülkemizde yüzlerce yıllık bir geçmişe sahip olan minyatür sanatı tarihi ve kültürel mirasımızın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir.

Ve bunun gibi birbirinden güzel, özel somut olmayan kültürel varlıklarımızı korumak sahip çıkmak en nihai amacımızdır.

Sizlerle yeniden buluşmanın heyecanı ile yazıma burada son verirken keyifli okumalar diliyorum.

BİLİM & TEKNOLOJİ

2024 Yılında Yapay Zeka Vizyonu: Öngörüler ve Beklentiler

Sevgili okuyucular, yapay zeka teknolojilerinin her geçen gün büyük bir hızla geliştiği çağımızda, 2024 yılında yapay zekanın bizlere getirebileceği yeni vizyonu ele almak büyük bir önem taşımaktadır. Bu makalede sizler için, yakın gelecekte yapay zekanın gelişimi ve kullanım alanlarına dair öngörülerimi aktaracağım.

Yapay Zekanın İnsan Yaşamına Entegrasyonu

2024 yılında, yapay zeka teknolojileri giderek daha fazla insana temas etmek ve hayatın her alanını etkilemek için tasarlanmış olacak. Örneğin, akıllı ev sistemleri büyüleyici bir hızda gelişmekte olup, yapay zeka destekli cihazlarımız evimizin her köşesinde yer alacak. Bu sayede evimizi verimli bir şekilde yönetebileceğiz, enerji tüketimimizi optimize edebilecek ve güvenliğimizi sağlayabileceğiz. Yapay zeka sistemleri ayrıca sağlık alanında da büyük bir devrim yaratarak, tıbbi teşhislerin daha hızlı ve doğru bir şekilde konulmasına yardımcı olacak.

Yeni Nesil İş Dünyası: İş Verimliliğinin Yükselmesi

2024 yılında yapay zeka, iş dünyasında da etkisini daha da derinleştirecek. Yapay zeka destekli robotlar ve otomatikleştirilmiş sistemler, iş yerlerinin verimliliklerini artırarak önemli bir rol oynayacak. Bu sistemler, rutin işleri otomatik olarak gerçekleştirirken, çalışanların daha yaratıcı ve stratejik işlere odaklanmasını sağlayacak. İşletmelerin iş süreçlerini optimize etmesine yardımcı olacak yapay zeka tabanlı analitik araçlar, daha verimli ve rekabetçi bir işgücüne yol açacak.

Bilgi ve Eğitim: Bireysel Gelişimin Önündeki Engel Kalkıyor

2024 yılında yapay zeka, bireysel öğrenme ve gelişim alanında önemli bir role sahip olacak. Öğrenme algoritmaları, kullanıcının bireysel ihtiyaçlarına uyarlanacak ve kişiselleştirilmiş bir eğitim deneyimi sunacak. Yapay zeka tabanlı eğitim sistemleri sayesinde daha hızlı ve etkili bir şekilde yeni bilgilere erişim sağlayacak, karmaşık problemleri çözmek için daha analitik bir düşünce yapısı geliştireceğiz.

Etik ve Hukuki Meseleler: Yapay Zeka Gelişiminde Karşılaşılan Zorluklar

Yapay zeka teknolojilerinin hızlı bir şekilde geliştiği bu dönemde, etik ve hukuk alanındaki meseleler de öne çıkacak. Özellikle, veri gizliliği ve güvenlik gibi konular önemli tartışma başlıkları olacak. Yapay zekanın sorumluluk alanı ve yapay zekayı kontrol altında tutma yöntemleri de çözüm bekleyen alanlar arasında yer alacak.

2024 yılında yapay zekanın görünümü oldukça heyecan verici görünüyor. Yapay zeka teknolojilerinin insana sağladığı potansiyel fırsatlar, evlerimizden iş yerlerimize ve kişisel gelişimimize kadar birçok alanda büyük bir değişiklik ve gelişme sağlayacak. Ancak, bu gelişimin beraberinde getireceği etik ve hukuki zorlukları da göz önünde bulundurmak önemlidir. Umarım bu makale, gelecekte yapay zekaya yönelik beklentilerinizi genişletmenize ve bu yenilikçi çağa hazırlanmanıza yardımcı olur.

Kaynakça:

Smith, J. (2023). "The Vision of Artificial Intelligence in 2024: Predictions and Expectations." Artificial Intelligence Journal, 17(3), 45-56./ Bilişim Uzmanı Tülay Ataman

Mega Bir Kara Delik Çarpışması ve Sonrası: Yerçekimi Dalgaları ve Uzun Süredir Aranılan 'Çınlama'

Bilim insanları, 2019'da LIGO ve Virgo dedektörleri tarafından toplanan verilerin içinde gizlenmiş önemli bir kozmik birleşmenin belirgin artçı sarsıntılarını ortaya çıkardılar.

Gözlemlenen en geniş kara delik birleşmesi, Güneş'in kütlesinin 150 katına sahip gibi görünen bir kara deliği ortaya çıkarmış gibi görünerek belirli kurulmuş teorilere meydan okuyor. Şimdi, araştırmacılar, sonucunda oluşan kara deliğin küresel bir form kazanırken ürettiği uzun aranan titreşimlerin ilk kez kanıtlarını bulmuş olduklarını iddia ediyorlar.

Bu bulgular, Albert Einstein'ın genel görelilik teorisine – hem kara delikler hem de yerçekimi dalgaları hakkında karmaşık tahminler sunan yerçekimi teorisi – yeni ve sıkı bir değerlendirme getiriyor. Bu konuda yorum yapan California Üniversitesi, Santa Barbara'da teorik fizikçi olan Steven Giddings, mevcut keşfin fizik alanında bilinmeyen bir bölgeye girişi temsil ettiğini belirtiyor.

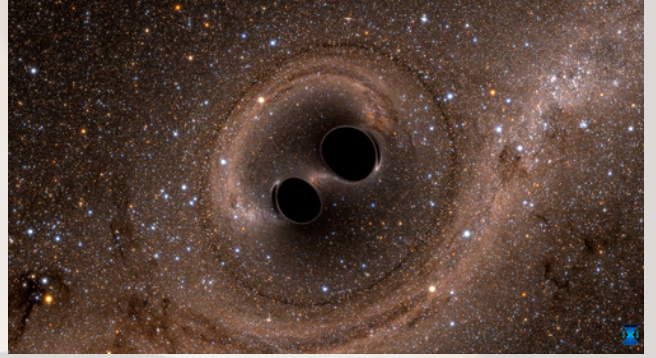
Badri Krishnan bir fizikçi ve çalışmanın yazarlarından biri, bu tür bir analize kariyerinin erken dönemlerinde teorik bir kavram olarak dahil olduğunu ortaya koyuyor. O dönemdeki çabalarını düşündüğünde, böylesi bir ölçümü yaşamak karşısında şaşkınlığını ifade ediyor. Krishnan, şu anda Hollanda'daki Radboud Üniversitesi'nde görev yapmakta ve başarısının beklenmedik doğasını vurguluyor. Çalışmanın sonuçları yakın zamanda Physical Review Letters dergisinde yayımlandı.

2015 yılında yerçekimi dalgaları astronomisinin ortaya çıkmasının ardından, birleşen kara deliklerin tanımlanması rutin bir olaya dönüştü. Washington ve Louisiana'da bulunan Lazer İnterferometre Yerçekimi Dalga Gözlemevi'nin (LIGO) çift dedektörü, bu birleşmeleri şu anda haftada bir kezden fazla bir ortalama hızda tespit etmektedir.

Lazer İnterferometre Yerçekimi Dalga Gözlemevi (LIGO) ve İtalya'daki Virgo gözlemevi tarafından elde edilen veriler genellikle, iki büyük nesnenin spiral ve birleşme sürecinden kaynaklanan yerçekimi dalga imzalarını sergiler. Birleşmeye kadar olan yörüngelerinin frekansından türetilen bu bilgi, bireysel nesnelerin kütlelerini ve ortaya çıkan tek bir kara deliği ortaya çıkarır. Genellikle, daha büyük nesneler daha uzun birleşme yörüngelerine sahiptir, bu da daha düşük frekansta yerçekimi dalgalarına neden olur.

Birçok kaydedilen olay arasında, 21 Mayıs 2019 keşif tarihi ile tanımlanan GW190521 olayı, olağanüstü düşük birleşme frekansı nedeniyle dikkat çekti. LIGO ve Virgo'nun duyarlık aralığına sadece son iki yörüngesinde girildi.

LIGO-Virgo işbirliğinden bağımsız olarak araştırma yapan bilim insanları, bu olayın yerçekimi dalgalarının sadece birleşme öncesi bilgileri taşıyıp taşımadığını değil, aynı zamanda anında sonrasındaki ayrıntıları da taşıyıp taşımadığını araştırmaya karar verdiler.

Kara deliklerin birleşmesi, Dünya'da tespit edilebilecek yerçekimi dalgaları yaratır (Bilgisayar simülasyonu). (Kredi: The SXS (Simulating eXtreme Spacetimes) Projesi)

İki kara delik birleştiğinde ortaya çıkan kara delik simetrik olmayan bir şekil alır. Ancak kara delikler, yuvarlak (veya hızlı dönme durumunda sferoidal) bir forma geçtiklerinde ancak istikrarlı hale gelir. Millisaniyeler içinde en düşük enerjiye sahip simetrik şekile geçerler.

Badri Krishnan'a göre, bir çanın şekline bağlı olarak belirli frekansları yaydığı gibi, istikrarlı hale gelen kara delik de 'Ringdown' sürecine girer ve kütlesine ve dönüşüne bağlı olarak belirlenen frekansta yerçekimi dalgaları yayar. Ringdown frekanslarının ölçümü, spiralli frekans analiziyle karşılaştırıldığında kara deliğin özelliklerini tahmin etmek için alternatif bir yaklaşım sunar.

Krishnan ve meslektaşları, GW190521 olayına ait verileri ringdown fenomeninin belirtilerini aramak için tekrar inceledi. Bulgularında oluşan kara deliğin Güneş'in kütlesinin yaklaşık 250 katı olduğunu gösteren iki farklı ringdown frekansı belirlendiler – bu, LIGO-Virgo ekibi tarafından yapılan orijinal analizden önemli ölçüde daha ağır bir kütle aralığıdır.

Kaynakça:

- Castelvecchi, D. (2023). Gravitational waves from mega black-hole collision reveal long-sought 'ringing.' *Nature*. [Nature]
- Capano, C. D., Cabero, M., Westerweck, J., Abedi, J., Kastha, S., Nitz, A., Wang, Y., Nielsen, A. B., & Krishnan, B. (2023). Multimode Quasinormal Spectrum from a Perturbed Black Hole. *Physical Review Letters*, 131(22). [Physical Review Letters]
- Abbott, R., Abbott, T. D., Abraham, S., Acernese, F., Ackley, K., Adams, C., Adhikari, R. X., Adya, V. B., Affeldt, C., Agathos, M., Agatsuma, K., Aggarwal, N., Aguiar, O. D., Aich, A., Aiello, L., Ain, A., Ajith, P., Akçay, S., Allen, G., Zweizig, J. (2020). GW190521: A Binary Black Hole Merger with a Total Mass of 150 $M_{\odot}$. *Physical Review Letters*, 125(10). [Physical Review Letters]
- Abbott, R., Abbott, T. D., Abraham, S., Acernese, F., Ackley, K., Adams, C., Adhikari, R. X., Adya, V. B., Affeldt, C., Agathos, M., Agatsuma, K., Aggarwal, N., Aguiar, O. D., Aich, A., Aiello, L., Ain, A., Ajith, P., Akçay, S., Allen, G., Zweizig, J. (2020b). Properties and astrophysical implications of the 150 $M_{\odot}$ Binary Black Hole Merger GW190521. *The Astrophysical Journal*, 900(1), L13. [The Astrophysical Journal]

Hasarlı DNA'nın Işık Kullanılarak Fotoliaz İzolatlarıyla Onarılması: İki Yol

İki ayrı biyo-arştırmacı ekibi, fotoliaz izolatlarının nasıl ışığı kullanarak hasarlı DNA'yı onardığını gösteren süreçleri bağımsız olarak geliştirmişlerdir. Her iki ekip de bulgularını Science dergisinde yayımlanan makalelerde belgelemiş ve tamir mekanizmasını dikkatlice yakalamak ve detaylandırmak için bir stop-motion-animasyon benzeri bir yaklaşım kullanmışlardır.

Marten Vos, École Polytechnique, Institut Polytechnique de Paris ile ilişkili olarak aynı dergi sayısında bir Perspektif makalesine katkıda bulunmuş ve photolyase adlı bir proteinin etkisiyle çeşitli memeli olmayan organizmalarda gözlemlenen DNA onarımının temel mekanizmalarını açıklamıştır. Perspektif makalesi aynı dergide yer alan ve bu onarım sürecinin nasıl gerçekleştiğini adım adım karmaşık bir şekilde gösteren iki bağımsız araştırma ekibi tarafından geliştirilen metodları daha ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır.

Daha önceki çalışmalar çoğunlukla memeli olmayan birçok hayvanın, ultraviyole (UV) radyasyon tarafından hasar görmüş DNA'yı onarmak için bir mekanizma evrimleştiğini göstermiştir. Bu onarım süreci, hasarlı DNA'yı izole eden ve gerekli onarımları gerçekleştirmek için fotonlarla ilişkilendirilen enerjiyi kullanan bir protein olan fotoliazı içerir. Bu onarım sürecinin genel konsepti anlaşılmış olsa da, içerilen özel adımlar hala belirsizdir. Bu son çalışmalarda, her iki araştırma ekibi de bu onarım sürecinin anlık olarak dinamik eylemini yakalamak için bir film oluşturulmasında yaygın olarak kullanılan stop-motion animasyonu hatırlatan yenilikçi metodlar geliştirmişlerdir.

UV ışığından kaynaklanan DNA hasarının genellikle baz çiftlerinin bozulmasına neden olduğu anlayışından başlayarak, her iki araştırma prosedürü de ortak bir başlangıç noktasını paylaşır. Bu UV kaynaklı hasar, baz çiftlerinin ayrılmasına neden olur ve yanındaki çiftleri diğer kırık ipliklere bağlar. Bu nedenle, bu birbirine geçmiş durum, DNA'nın doğal kendini tamir sürecini engeller.

İlk çalışmada kapsamlı bir uluslararası ekip, onarım mekanizmasının açılma eylemini titizlikle yakalamak ve gözlemlemek için zaman çözünürlüklü kristalografi deneylerini kullanmıştır. İkinci çalışmada, başka bir geniş uluslararası araştırma ekibi, zaman çözünürlüklü kristalografii hesaplamalı analizlerle birleştiren çok yönlü bir yaklaşımı tercih etmiştir. Bu çift strateji, onarım sürecinin karmaşık detaylarını eksiksiz bir şekilde belgelemelerine ve anlamalarına olanak tanımıştır.

Uyumlu bir çaba içinde her iki araştırma ekibi de fotoliazın eylemdeki karmaşık sürecini belgelemek için sofistike bir yaklaşım kullanmıştır. Ekipler, fotoliazın onarım faaliyeti sırasında bir lazeri yönlendirmenin ardından X ışını darbelerinin yayılmasıyla, her onarım mekanizması adımını titizlikle yakalamışlardır. Yaptıkları araştırmalar, dikkate değer bir sırayı ortaya çıkardı: fotoliazın bir segmenti, bir fotonu yakalamak ve enerjisini kullanmak konusunda usta olan bir V şekli aldı.

Bu elde edilen enerji, V şeklinin dönmesini, tersine çevrilmesini ve ardından bir elektronun hasar görmüş bir DNA ipliğine transfer edilmesini kolaylaştırdı. Bu elektron transferi, DNA ipliğinde istenmeyen bağın kesilmesine neden oldu. Sonraki elektron salınımı, fotoliazı başlangıç dik V pozisyonuna geri getirdi. Bu geri döndürülmüş durumda fotoliaz, önceki şekilde ayrılmış DNA iplikleri arasında yeni bir bağın yeniden oluşumunu kolaylaştırmada kilit bir rol oynadı. Bu onarım sürecinin detaylı açıklaması fotoliazın hasar görmüş DNA'yı düzeltme misyonunda düzenlediği karmaşık moleküler dansı aydınlatmaktadır.

Kaynakça:

Yirka, B. & Phys.org. (2023, December 1). Two methods for demonstrating how photolyase isolates use light to repair damaged DNA. Phys.org. [Phys.org]
Christou, N., Apostolopoulou, V., Melo, D. V. M., Ruppert, M., Fadini, A., Henkel, A., Sprenger, J., Oberthür, D., Günther, S., Pateras, A., Mashhour, A. R., Yefanov, O., Galchenkova, M., Reinke, P., Kremling, V., Scheer, T. E. S., Lange, E., Middendorf, P., Schubert, R., . . . Lane, T. J. (2023). Time-resolved crystallography captures light-driven DNA repair. Science, 382(6674), 1015–1020. [Science]
Maestre-Reyna, M., Wang, P., Nango, E., Hosokawa, Y., Saft, M., Furrer, A., Yang, C., Putu, E. P. G. N., Wu, W., Emmerich, H., Caramello, N., Franz-Badur, S., Yang, C., Engilberge, S., Wrani, M., Glover, H., Weinert, T., Wu, H., Lee, C. C., . . . Tsai, M. (2023). Visualizing the DNA repair process by a photolyase at atomic resolution. Science, 382(6674). [Science]
Vos, M. H. (2023). Filming DNA repair at the atomic level. Science, 382(6674), 996–997. [Science]

27.000 Yaşında Olabilecek Antik Piramit: Tartışmalı Bir Keşif!

Endonezya'daki Gunung Padang'daki geniş yeraltı oluşumları, eğer gerçekten insan yapımıysa, Mısır'ın büyük piramitlerinin yaşını aşabilir.

Yakın zamanda yayımlanan bir makale, Endonezya'da bir yapılanmanın dünyanın en eski piramidi olabileceğini iddia ediyor ve bu iddia, arkeologların ilgisini çekti ve bunu yayınlayan dergi tarafından bir soruşturmayı tetikledi. Nature tarafından elde edilen bilgilere göre 20 Ekim'de Archaeological Prospection dergisinde yayımlanan çalışma küresel çapta manşetlere çıktı. Temel iddia, Endonezya'nın Batı Cava bölgesindeki tarih öncesi Gunung Padang konumunun altında bulunan bir piramidin, potansiyel olarak 27.000 yıl kadar eskiye dayanabileceğine öne sürüyor.

Bu yaş tahmini, en eski devasa Mısır piramidi olan 4,600 yıl önce inşa edilen Djoser Piramidi'nin antikliğini aşabilir. Ayrıca yaklaşık 11.000 yıl önce uzman taş ustaları tarafından inşa edilen Türkiye'deki en eski tanınmış megalitik alan olan Göbekli Tepe'den önce gelmiş olacaktır. Bu keşif, bölgedeki insan medeniyeti anlayışımızı yeniden şekillendirmeye potansiyel olarak sahip olup mevcut anlatıları sorgulamaktadır.

Makalenin ortak yazarı, Endonezya'nın Bandung şehrinde bulunan Ulusal Araştırma ve İnovasyon Ajansı'nda (BRIN) görevli bir jeolog olan Danny Hilman Natawidjaja, piramidin gelişmiş bir medeniyetin sembolü olarak önemini vurgulamaktadır. Natawidjaja'ya göre piramit inşası olağanüstü taşçılık becerilerini gerektirdiğinden bu zorlu bir başarıdır. Piramidin varlığının, gelişmiş toplumların konvansiyonel anlayışını sarstığını ve mimari başarılarındaki karmaşıklığı vurguladığını savunuyor.

Ancak, bu iddialar, meslektaşları arasında oybirliği sağlamamıştır. BRIN ile ilişkili bir arkeolog olan Lutfi Yondri, bölgede 12.000 ila 6.000 yıl öncesine tarihlenen insan yerleşimini gösteren araştırmasına işaret etmektedir. Yondri'ye göre, bu zaman çizelgesi, iddia edilen piramidin inşasını takip etmektedir ve bu döneme ait kazılar gelişmiş taş işçiliği uygulamalarına dair herhangi bir belirtiyi henüz ortaya çıkarmamıştır.

Flint Dibble, Birleşik Krallık'taki Cardiff Üniversitesi'nde arkeolog olarak görev yapan, makalenin mevcut biçimde yayımlanmasına şaşkınlığını ifade ediyor. Makaledeki "Geçerli verilerin" varlığını kabul ederken, Dibble, sitenin ve yaşının ilgili çıkarımlarının yeterli bir gerekçeye sahip olmadığını iddia ediyor.

Gunung Padang, tarihi önemi nedeniyle dikkat çeken önemli bir alan olarak kabul edilmektedir. Ancak, dünyanın en eski taş yapısı iddiası uzmanlar arasında tartışma ve anlaşmazlık konusu olmaya devam etmektedir. (Kredi: Ali Trisno Pranoto/Getty)

Bu iddianın temelleri sağlam mı?

Gunung Padang, üzerinde beş basamaklı taş teras bulunan ve sönmüş bir volkanın tepesine yerleşmiş olan bir yapıdır. 2011'den 2014'e kadar Natawidjaja ve ekibi, terasların altındaki gizli katmanları keşfetmek için çeşitli yeraltı penetre tekniklerini kullanmıştır.

Araştırmaları, farklı inşa aşamalarını temsil eden dört ayrı katmanı belirlemiştir. En içteki katman, özenle şekillendirilmiş sertleşmiş lav çekirdeğinden oluşmaktadır. Ardışık katmanlar, düzenlenmiş tuğla gibi görünen katmanların üzerine eklenmiştir. Bu katmanların karbon tarihlendirmesi, çekirdek delme yoluyla elde edilen kaya toprağı kullanılarak yapılmış olup ilk inşa aşamasının 27.000 ile 16.000 yıl önce arasında gerçekleştiğini göstermektedir. Ek iyileştirmeler 8000 ile 7500 yıl önce arasında yapılmış, görünür basamaklı terasları içeren son katman ise makalede detaylandırıldığı şekilde 4000 ile 3100 yıl önce eklenmiştir.

Dibble, gömülü katmanların inşasını kesin olarak insan faaliyetine atfetmek için yetersiz kanıt bulunduğunu iddia etmektedir ve doğal aşınma ile zamanla kayaların yavaş hareketinin alternatif açıklamalar olabileceğini öne sürmektedir. Ayrıca eğer kayalar bir yokuş aşağı yuvarlanıyorsa yerçekimi kuvvetinden dolayı belirli bir şekilde yönlendiklerine dikkat çekmektedir.

Buna karşılık Natawidjaja, katmanlarda bulunan sütun şeklindeki taşların çok büyük olduğunu ve yalnızca yuvarlanma veya doğal süreçlerin sonucu olamayacak kadar titizlikle düzenlendiğini savunuyor. Ona göre, bazılarının ağırlığı 300 kilogramı bulan bu kayaların düzenli, şekilli ve masif yapısı, doğal güçler tarafından önemli mesafelere taşınma olasılığını azaltıyor.

Natawidjaja, bir hançer şeklindeki bir taşın keşfini vurgulayarak düzenli geometrisi, çevresindeki kayalardan farklı bileşimi ve malzemeleri, onun insan yapımı kökenini gösterdiğini iddia ediyor. Ancak Dibble, bu yorumu sorgulayarak kaya şekillendirme konusundaki insan şüphelerini ifade ediyor. Ona göre çalışılmış işaretler veya insan eliyle yapılmışlık göstergeleri gibi kanıtların eksikliği taşın bilinçli bir şekilde insanlar tarafından şekillendirilip şekillendirilmediği konusunda şüpheler uyandırıyor.

İddiaların ciddi boyutları!

Gunung Padang alanı, İngiliz yazar Graham Hancock'ın sunduğu 2022 Netflix belgeseli "Antik Kıyamet"te dikkat çekti. Hancock, gelişmiş bir küresel medeniyetin son buzul çağıının sonunda 12.000 yıl önce ortadan kaldırıldığı fikrini savunmaktadır. Özellikle yazarlar makalelerini düzeltme konusunda Hancock'a teşekkür etmektedir.

Natawidjaja, Gunung Padang'ın son buzul çağından önce inşa edilmesinin o dönemden gelen insanların karmaşık yapılar inşa etme yeteneklerini vurguladığını bu nedenle etkileyici bir anıt olduğunu savunmaktadır. Bununla birlikte New Haven'daki Güney Connecticut Devlet Üniversitesi'nde arkeolog olan Bill Farley, makalenin argümanını sorgulayarak son buzul çağı sırasında gelişmiş bir medeniyetin varlığını destekleyen kanıtların eksik olduğunu iddia etmektedir. Farley'ye göre Gunung Padang'dan alınan 27.000 yıllık toprak örnekleri, doğru bir şekilde tarihlenmiş olsalar da kömür veya kemik parçaları gibi insan faaliyeti göstergelerini içermemektedir. Arkeolojik kayıtlar, avcı-toplayıcı topluluklardan karmaşık yerleşimlere geçişin Holosen'in başlangıcından sonra yaklaşık 11.700 yıl önce gerçekleştiğini göstermektedir. Günümüz Türkiye'deki en eski bilinen şehir Çatalhöyük, 9000 yıl öncesine tarihlenmektedir.

Makalenin yayımlanmasının ardından Archaeological Prospection dergisi ve yayıncısı Wiley, bir soruşturma başlattı. Derginin ortak editörlerinden biri ve Tennessee State Üniversitesi'nde arkeolojik jeofizikçi olan Eileen Ernenwein, bir soruşturmanın devam ettiğini doğrulayarak editörlerin ve Wiley etik ekibinin, Yayın Etik Kurulu (COPE) yönergelerine uygun olarak makaleyi aktif olarak incelediğini belirtti. Ancak soruşturmayı tetikleyen belirli endişelerle ilgili daha fazla ayrıntı vermekten kaçındı.

Farley'ye göre, Gunung Padang'a yönelik vurgu, insan medeniyetinin evrimiyle ilgili belirli bir hikayeye uydurmaya çalışmak yerine onun içsel değerini "İnanılmaz, önemli ve etkileyici bir alan" olarak kutlamak olmalıdır. Farley, Gunung Padang'ı benzersiz özellikleri ve önemi için takdir etmenin, onu belirli bir insan gelişimi hikayesine bağlamadan yapılması gerektiğini öne sürmektedir.

Natawidjaja, makale etrafındaki devam eden tartışmanın bilimsel topluluk içinde anlaşmazlıklara yol açmasını ummadığını ifade ediyor. Gunung Padang üzerinde araştırma programları yürütmek isteyen dünya çapındaki araştırmacılarla işbirliğine açık olduklarını vurgulayarak insanlık tarihine dair bilgiyi genişletmeyi, mevcut anlayıştaki boşlukları kabul etmeyi ve bu boşlukları ele almak için işbirlikçi bir yaklaşımı teşvik etmeyi amaçladıklarını belirtiyor.

Kaynakça:

- Lewis, D. (2023). A 27,000-year-old pyramid? Controversy hits an extraordinary archaeological claim. *Nature*. [Nature]
Natawidjaja, D. H., Bachtiar, A., Nurhandoko, B. E. B., Akbar, A., Purajatnika, P., Daryono, M. R., Wardhana, D. D., Subandriyo, A. S., Krisyuniarto, A., Tagyuddin, Ontowiryo, B., & Maulana, Y. (2023). Geo-archaeological prospecting of Gunung Padang buried prehistoric pyramid in West Java, Indonesia. *Archaeological Prospection*. [Archaeological Prospection]
Orton, D., Anvari, J., Gibson, C., Bogaard, A., Rosenstock, E., & Biehl, P. F. (2018). A tale of two tells: dating the Çatalhöyük West Mound. *Antiquity*, 92(363), 620–639. [Antiquity]

*"Genç olmak hem
harika hem de zordur.
Gençken her şeyin
iyisiyle de kötüsüyle de
yüz yüze gelirsiniz."*

SERGI VE MÜZE GEZGİNLERİ

DENEMELER

Boğazıma bağlı zihniyetle korkularım

Bugün oturup ağladım, her şey için. Kaybettiğim, kaybetmekten korktuğum her duygu için bağırarak istedim. "Ben korkuyorum" diye haykırmak istedim tüm dünyaya. Kaygılarım çok büyük, altında eziliyorum. Beni es geçin demek istedim. Evet, 23 yaşındayım ama karanlıktan korkarım, yüksek sestten korkarım, çizgisi olmayan öfkeden sözden korkarım. Korkarım insanlığını kaybetmiş insanlardan ve en çok kendimden, onlara dönüşmekten. Zincire bağlı kalmaktan, kördüğüm gibi bağlanmaktan korkarım. Özgürce yaşayamazsam, haklarımı savunamazsam, ezilirsem, ezersem diye hep korkarım.

Mücadelem koca bir zihniyetle duvar olsa aşarım, yol olsa yürürüm, dağ olsa ezer geçerim; ama zihniyet içimde koca bir dünya. Ne yana dönersem hep karşılaşıyoruz. Arkamı dönüp gidemiyorum, gölge gibi peşimde düşünceler, sesler, yüzler kafamın içinde dönüp dolaşıyor. Onlara esir olmamak için defalarca kaçıyorum. Kaçtığım kendim aslında. Ne kadar uzaklaşırsam, ona o kadar yaklaşıyorum. Kabul etme deme! Denemedim mi sanıyorsun? Kolay mı etmek yola onunla değil, yaşadım, hissettim çünkü. İliklerime kadar yaşamak demiyorum ben, o hisse ölmek diyorum. Soyutlanmak diyorum. Seni öyle bir çekiyor ki geriye kaldığın yerden devam bile edemiyorsun. Hisler, yoğun bir o kadar derin anlamsız koca boşluğun içindeki karanlık seni, beni yutar.

Yutulmak mesele değil de, bari orada korkularım ve zihniyet peşimi bıraksın !

Kaçtığın her şey sana dönmez mi sanıyorsun? Soluksuz koştuğun bu yolda karşına çıkmaz mı? Savaştağın her insan, yolu yarılamak mı mesele yoksa bitirmek mi? Hala içimde koca bir soru işareti. Belki de bitiremediğim için soruya cevap veremiyorum. Belki de bitirmek istemiyorum. Soru içinde soru, tilki içinde kuyruk; hepsi birbirine görünmez ipliklerle bağlı. Ben o ipi tutuyorum, bırak diye bağırtıyor içimdeki yarım kalmış çocukluk ve direniyor, bırakmamak için. Bitmiş gençliğim her şeye rağmen yaşamak demiyorum ben buna. Her şeye rağmen ölmek diyorum. Bunu somut anlama çünkü bazen hislerin ölür, düşüncelerini gömersin. Korkularını endişelerini bir koca zihniyeti kapatırsın, kapkara toprakla. Sonra uzunca soluklanırsın, bitti sanırsın; meğer her şey yeniden başlamış. Derinliğim, kendime toprağım da. Üzerime dökülen çiçekler, kaybettiğim her şey için verilmiş bir ödül gibi aslında. Ama ben çiçek değil, sadece kitap okumak istiyorum çünkü varoluşuma şahit olduğum zaman bulabiliyorum. Elimden tutan biri varmış gibi hissediyorum ve yeniyorum tüm bu düşünceleri. Artık korkmuyorum dediğim tek dünya satırlarım. Özgür olduğum tek yer yazıları. Ayakta durmamı sağlayan omuriliğim, kalemlemlerim. Ben onlardan ibaretim ama onlar benden değil. O yüzden yazdıkça bağlanıyoruz birbirimize. O eşsiz bağı seviyorum, savaşmam da bana yardımcı olan tüm satırları, kelimeleri ekliyorum kalbime. Ve kapatıyorum kitabımın sonlarına gelirken. Şimdilerde hiç olmadığım kadar korkusuz, cesur; ama hala endişeli. Hiç geçmeyecek gibi gelse de her şey gibi onun da sonu gelecek biliyorum. Özgürlüğümü havada, karşımda duran zihniyeti kalemimin ucunda sayfalara bıraktım. Şimdi bana ait değil, rahatça uyuyabilirim. En azından bugün yastığıma ağırlık yapmayacak kafam, onun adına huzurluyum.

çocuklar ve gençler için yazı demeti

geçen gün güneş'le haymatlos'ta otururken aklıma parça parça birkaç şey geldi ve sigaralarla bütünleştirmeye çalışırken, güneş'in zeytinli rock'a babaannesiyile gitme fikrini tebrik edip benim mide sorunlarıma daldık. sigaralarla aklımdaki parçaları birleştirirken, bir şeylerin bir yerlerde döndüğünü, dönerken kaybolduğunu ama bu döngüyü yaşarken mi kıracağımı düşündüm. belki yarı yolda veya six feet under bir yerde reflüyü de, mutsuzluğumu da, kafamdaki sekiz kollu ve üç bacaklı düşünceleri de daha kolay sindirebilirdim. kolay sindirimli laktozsuz sabah kahvesi ve üç sigaradan sonra yine mide sorunlarım nüksetti-çağımızın hastalığı olan şeyi bünyemde nasıl bulundurduğumu merak etmiyorum. önerilenlerde optimist bir yaşam var, dünya onların etrafında dönüyor. önerilenleri ve son kullanma tarihlerini okumadığım için optimist dünyanızda yer bulamıyorum.

etrafımda dönen şeyler yarıda kalanlar, içsel ikilemler, bedensel yıkımlar ve oral bulantılar oluyor genelde. boşluklardan oluşan yurt odamda, sürekli bir yolculukta olduğumu düşünüyor, fakat gidebileceğim maksimum yerin bilkent ve kennedy caddesi arasında olduğunu düşündüğümde, diğer yollarla ve kestirmelerle majör küslükler yaşıyor ve barışmayı reddediyorum. kendi benliğimi unutup her şeyle barışınca, tamamlanmayan ama tanımlı birçok burukluğu ve arada kalmışlıkları tekrar karnıma, doğurganlığıma katıyorum. bir yerlere varamadığım ve herhangi bir başarı gösteremediğim için, artık aynı yerde aynı insanlarla mutsuz partiler düzenliyor ve kendi içime kapanıyorum. ben tek sokaklı şehirleri, tek tip mutsuzlukları, tekil başkaldırıları, avare tenleri özlüyor ve çıplaklaşmak istiyorum. yarı yoldayım; yolun çeyreğinde levhaları düzmek istiyorum, beynimdeki olağan silsilelere izin veriyor ve haymatlos'ta geçen yıl üst üste geçirdiğim kırk günü vatansız ve mutsuz olarak kutluyorum. kalabalıklar arasında güzergâhımla et ete kavgalar ediyorum.

hiçbir şeyin beni tatmin edemeyeceğini, birçok anlamın bir yerlerde yitmeye başladığını, insanların yüzeysel tavırlarının kokan et yığınlarıyla birleşip topluma karıştığını kanat güner'i okuduğumda da anlamıştım zaten. on dördümden beri aynı yerde, duvarlarla ve yeterince manzaralı odamda büyüüp küçülüyorum. karmaşık bir yolculuğun basit bir ölümle son bulma ihtimali sinir uçlarımda ve hücrelerimde geziniyor. her şeyde yarım ve eksikim, akademik hayatta yokum, yüzüme vurup durduğunuz toplumunuzda yokum. yarım kalan insanlar, yarım kalan sevgiler, yarım kalan hayaller ve duygular beni doğduğum duvarlara ve o anın sıcaklığına sürüklüyor. şu dört kelimeyi pek de histerik olmayan, keskin bir sesle söylüyorum: anne, beni içine al.

BAŞILAMAK

Tam da şimdi olduğu gibi başlamak hem heyecanlı hem de bi o kadar yorucudur. Daha yolun başında ne yorgunluğu dersanız bazen başlangıca yaraşır olmak için normal olan durumlar bile üstünde oldukça mesai gerektirir. Bu mesailerin kaç istenilen sonuca ulaştırır inanın bilmiyorum. Ama tek bildiğim her başlangıç bir bitişin hediyesidir. Bitenin daha iyisi, belki de daha kötüsüdür ama başlamak geride bırakmaktadır -ya da oldukça önem arz eden bitişin varlığıyla yaşamaktır. Geride bırakma konusu süregelen bir psikolojik kararlılık kıstasıdır. Kimilerince geride bırakan iyileşecektir. Geriye dönüp bakmayan sanki kendi yaşamamışçasına yok sayan çok iyi başlayacaktır. Sahi ya bitirmek, geride bırakmak iyileşmek midir? İyileşmek hep düne göre mi işler? Geçmişte kalan insanı, duyguyu, anıyı o anda bırakmak iyileşmek midir? Peki ya o anda bırakmak o kadar kolay mıdır?

İçine doğulan aile, oyuncaklarını paylaştığın oyun arkadaşın, zorla gittiğin okulundaki zar zor bulduğun birkaç arkadaşın, hayatının aşkı sandığın o kişi, iş ortamında öğlen ne yiyeceğini sorduğun kişi, hep gördüğün sokaktaki amca ya da bir kedi; kaç geride bırakılsa aklın ya da kalbin yeniden daha sağlıklı başlardı? “Başladım ya” hissinin en acı verici tarafı; tekrar bitirmek zorunda kaldığında, bu zorundalık yüzüne

vurduğunda uzaklara bakıp ilk hissettiğin garip hayal kırıklığıdır. Başlamak bazen de öncekini bitirememenin acısıdır. Anne ya da babanı affedememen

belki de artık affetmek için ne yazık ki ihtimalin olmamasıdır. Güzel anıları hatırlamaya başlamak affedilmeyeni geride bırakmanın hediyesidir. Sana

gülümseyerek bakan amcanın ailesine nasıl davrandığını görmek de aklındaki o mükemmel kişinin geride bırakılması gerekliliğini acıtıcı şekilde

göstermektedir. Yani bazen iyiyi de kötüyü de geride bırakmanın gerekliliği bu yaşında çoktan deneyimlemiş bulundun -ne kadar bırakabildiysen.

Bana dersanız ki başlamak başlığı altında bu kadar can sıkılır mı? Beklenmedik can sıkılması da insanın içinde bitiremediklerini yüzüne vurur.

Güya sıfatlandırıdığım hayatındaki kişiler, okurken hangi isimlerin ışıklarını yaktı acaba zihninde? Kaç güldürdü yüzünü, kaçıyla anılarını hatırlamamak

için gözünü kırıp dikkatini dağıttın? Başlamak sence umut dolu değil miydi, madem eskidendi neden aklın düşüncelere daldı?

“Çözümü ne ki?”, “Unuttum işte!”, “Başladım işte neden irdeliyoruz?” İşte her başlangıç yorucudur. Başlamak gerekliliğini bilmek, geride bırakma

nın yükünü hissetmek, yaşamamış saymak, yaşanana saygı duymak, kabullenmek, affetmek, bir tebessümle hatırlamak, pişman olmak, ağlamak,

haykırmak, eski duygu ve düşünceleri o kadar da aynı hissetmemek, susmak, düşünmek, kabullenmek, susmak, arayışa geçmek ve bitirmeyi bilmek.

Bitirmeyi bilmenin yeni olana açtığı yol. Başlayabilmek için bitirebilmek... Bazı güzellikler de bitmelidir ki, yenisi başladığında önceki bir tebessümle yad

edilebilsin. Aile, arkadaş, bir gezi, sevgili, evlilik, dostluk, nefret, aşk, kahkaha, okuduğun kitap, kaybettiğin o güzel bileklik, kim bilir daha nelerin,, Yenisi için,

farklı sevdiğin yolları denemen için, bazen de bitirmenin varlığıyla bitirmeyi kabullenmelisin.

Bu yazıdan sonra bir kağıda bunca zaman bitirdiklerini yaz. Sonra bitirdin sandıklarını. Başladıklarını, başladın sanıp tekrar bitirdiysen bir daha yaz.

Hayatında bitirmene sebep olanı da, bitiremememe sebebini de; sana nelerin neyi başlattığını da bugün kendine hatırlat. Hatırlat ki bitirdiklerin başladıklarına son

borcunu ödesin. Unutma sonunu getirene kadar yaz. Çünkü bir sonraki adım için başladığını bitirmelisin. Tüm yorgunluğuna değecek başlangıçlar dilerim.

Her bitişin bitiş olmadığı, başlangıçlarla dolu bir yıl da...

SERT MAVİ
DALGALARA
GÖĞÜS GERİN.
KENDİNİZİ
YÜKSELTİN.

İTALYAN ATASÖZÜ